

ترجمه انگلیسی این مقاله با عنوان:
Identifying the Think Tank and Its Required Spaces in Architectural Design
در همین شماره به چاپ رسیده است.

شناسایی اندیشگاه و فضاهای مورد نیاز آن در طراحی معماری*

فریناز لوفان^۱، مریم قاسمی سیچانی^{۲**}

۱. فارغ التحصیل کارشناسی ارشد معماری، گروه معماری، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.
۲. استاد دانشکده معماری و شهرسازی، گروه معماری، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

مطالعه معماری

مقاله تخصصی

چکیده:

در دنیای امروز نیاز به جمع اندیشی و ایده‌پردازی در حوزه‌های مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی بیش از گذشته احساس می‌شود. اندیشگاه مکانی برای نیل به این هدف و یکی از مهم‌ترین جایگاه‌های شکل‌گیری راه حل‌ها و استراتژی حل مسائل در اغلب کشورهای پیشرفته جهان است. ضرورت تأمین دانش و آموزش، تحقیق و پژوهش، ارتباط با صنعت و جوامع و نیز توسعه فرهنگی و اجتماعی در جهت پیشرفت کشورها الزام ایجاد مراکز هم چون اندیشگاه را به ما یادآور می‌شود. طراحی چنین بنایی، نیاز به بررسی کاربری اصلی اندیشگاه و فضاهای تشکیل دهنده آن دارد. سولاتی که پیرامون اندیشگاه مطرح می‌شود بدین شرح است. اندیشگاه چیست، چه کاربردی دارد و ساختمان آن شامل چه فضاهایی است. با توجه به این که در این زمینه مطالعات اندکی صورت گرفته است، در این مقاله پژوهشی تلاش شده است تا مطالعاتی در زمینه طراحی اندیشگاه و شناسایی مشخصات فضایی آن به صورت کیفی ارائه گردد. ابتدا تعریفی از اندیشگاه ارائه شده است و در ادامه به بررسی بناهایی با کاربری مشابه در ایران شامل اندیشگاه‌های هویت شناسی و تمدن نوین اسلامی و مشیر پرداخته شده است. هم چنین نمونه‌های خارج از کشور شامل اندیشگاه‌های لینکلن و رند به عنوان نمونه‌های برتر اندیشگاه معرفی شده است. با توجه به تقسیم بندی کلی فضاها به سه دسته کلی فرهنگی، اداری و خدماتی، به معرفی ریزفضاهای مرتبط پرداخته شده است. در انتها، با مطالعه اطلاعات به دست آمده از معرفی فضاها، دیاگرام اصلی مجموعه که بایستی در طراحی لحاظ گردد ارائه شده است.

تاریخ دریافت:

۱۴۰۲/۱۲/۲۲

تاریخ بازنگری:

تاریخ پذیرش:

۱۴۰۳/۶/۲۴

تاریخ انتشار:

۱۴۰۲/۱۲/۲۵

واژگان کلیدی:

هم‌اندیشی،

اندیشگاه،

ارتباط فضایی،

طراحی فضایی،

دیاگرام اصلی.

* این مقاله برگرفته از پایان نامه کارشناسی ارشد فریناز لوفان با عنوان "طراحی اندیشگاه بین المللی؛ با رویکرد بهره‌گیری از تناسبات در معماری ایرانی" با راهنمایی دکتر مریم قاسمی سیچانی در دانشگاه آزاد اسلامی واحد اصفهان (خوراسگان) است.

**

mghasemi@khuisf.ac.ir +

نویسنده مسئول :

مقدمه

پرداخت. در دنیای امروز که تفکر، خلاقیت و ایده های نو از ارکان اصلی پیشرفت جوامع به حساب می آیند، ضرورت ایجاد چنین فضایی در حوزه های مختلف اجتماعی، اقتصادی و سیاسی بیش از گذشته احساس می شود. براساس گفته کریستین نوربرگ شولتز^۱ معماری به معنای تجسم بخشیدن روح مکان و وظیفه معمار، خلق مکان های معنادار است که به واسطه آن انسان را در باشیدن (در آرامش بودن در یک مکان محفوظ) یاری می رساند. در نتیجه برای ایجاد مکانی معنادار چون اندیشگاه، می بایست درک درستی از فضاهای تشکیل دهنده و نیز کاربری اصلی بنای آن داشت تا بتوان بدان هویتی معنادار بخشید (شولتز، ۱۳۸۸).

پیشینه تحقیق

• واژه اندیشگاه

آریان پور (۱۳۸۶) برای معادل واژه اندیشگاه، نهاد مولد اندیشه و کانون تفکر را بکار برده است. عضدانلو (۱۳۸۳) از آن به عنوان اندیشکده، به مفهوم مخزن اندیشه در کتاب یاد کرده است و شفیع اردستانی (۱۳۸۸) نام اتاق فکر را برای اندیشگاه پیشنهاد داده است. قواقلو و متدین (۱۳۹۴) در مقاله خود به نام «ضرورت طراحی اندیشگاه بر پایه فضاهای معماری بومی در ایران» بیان می کنند که خلق فضا در اندیشگاهها به گونه ای باید باشد که اندیشه های بومی و هویت گرا موجب تحریکات ذهنی شوند و در نهایت منجر به تولید ایده های نو و خلاقانه شود. در نتیجه استفاده از معماری بومی را سر لوحه کار خود قرار می دهند (فرهنگی قواقلو، متدین، ۱۳۹۴).

• تعریف اندیشگاه و سوابق تاریخی آن

بررسی ها نشان می دهند که واژه ای به نام اندیشگاه نخستین بار در سال ۱۹۵۰ شکل گرفت. اما قبل از آن نیز موسساتی غیر رسمی در قرن ۱۹ در این حیطه مشغول به فعالیت بودند. موسسه ای برای مطالعات امنیت و دفاع در سال ۱۸۳۱ در لندن تاسیس شد. قدیمی ترین اندیشگاه آمریکایی کارنیج اندومننت^۲ برای مسئله صلح جهانی در واشنگتن در سال ۱۹۱۰ تاسیس شد و بعد از آن در سال ۱۹۱۶ موسسه بروکینگز^۳ بوجود آمد. در طول جنگ جهانی دوم از اندیشگاه ها به عنوان اتاق فکر برای بحث در مورد استراتژی نقشه های جنگ استفاده می شد و بعدها از آن به عنوان محلی برای ارائه

اندیشگاهها^۱ از جمله مکان هایی هستند که در آن صاحبان فکر و اندیشه در حوزه هایی خاص گرد هم می آیند تا مسائل و بحران های مطرح شده را به چالش کشیده و با تفکر، پژوهش و تعامل اندیشه راه حل هایی را پیشنهاد دهند. در این بین، کارهای گروهی و میان رشته ای بسیار زیادی انجام می شد. در واقع اندیشگاه را نمی توان همچون دانشگاهی دانست که دانشجو براساس سرفصلی خاص، دروسی را طی می کند؛ بلکه به دنبال هم اندیشی و حتی گاه، مشغول ارتباط با فعالان سیاسی و محققان است. مشخصه اصلی اندیشمندان در این مجموعه این است که با بهره گیری از امکانات و نیز مشخصات فضایی اندیشگاهها به ایده یابی در بالاترین سطح دست یابند و به بحث، بررسی و تایید راه حل هایی برای مشکلات پیش رو در حوزه مورد نظر بپردازند (ویور، ۱۹۸۹). در اینجا این سوال مطرح می شود که اندیشگاه به چه فضاهایی و با چه مشخصاتی نیازمند است تا بتواند پاسخگوی اندیشمندان و متفکران باشد؟ از آنجایی که عملکرد اصلی در اندیشگاهها، خلق و به اشتراک گذاشتن ایده ها در غالب اندیشه هاست، تلاش بر آن است که محیط ایجاد شده مقدمات این مهم را در افراد فراهم آورد.

در واقع، اندیشیدن افراد به تنهایی ممکن است در جامعه دیده نشود و در ارائه راه حل برای مشکلات جامعه به کار نیاید. اما جمع شدن افراد و در میان گذاشتن ایده هایشان باعث ارتقا هوش جمعی می شود؛ زیرا که افزایش بر هم کنش های اجتماعی موجب بروز خلاقیت می شود. پس نیاز به جمع اندیشی در هر حوزه ای ضروری است. در نتیجه جهت پاسخ گویی به این نیاز، بایستی فضایی اختصاصی بدان تعلق گیرد. فضایی که فعال و قابل اعتماد باشد و جزو نقاط کانونی شهر خلاق به حساب آید. یکی از این مراکز، اندیشگاهها هستند. برخی از اندیشمندان، اندیشگاه را «جذابترین نوآوری فکری عصر ما» دانسته اند (میرزا امینی، ۱۳۸۲؛ رحیمی، ۱۳۹۲).

از آنجایی که جمع اندیشی، جوهره اصلی اندیشگاه به حساب می آید تا به ایده ای نو و بی بدیل بینجامد، پس طراحی فضای آن، جدا از محیط های پژوهشگاهی و دانشگاهی خواهد بود. گاه این فضا جزئی از دو محیط یاد شده خواهد بود و گاه به عنوان فضایی مستقل به فعالیت خود خواهد

شود که نظریه پردازان و اندیشمندان را به خدمت می‌گیرند تا برای مسائل کلان، تحلیل‌ها و دستورالعمل‌هایی برای سیاست‌گذاری فراهم کنند. اتاق فکر یک سازمان متشکل از گروهی از نفرات خبره، صاحب فکر و اندیشه و نوآور است که بر اساس روش‌های جمع‌اندیشی و بهره‌گیری حداکثری از خرد جمعی و شبکه مشاوران تخصصی به ارائه راه‌حل‌های خلاقانه برای حل ریشه‌ای مشکلات موجود و تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های کلان می‌پردازند (سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، ۱۳۹۳).

• حوزه فعالیت اندیشگاه‌ها

حوزه فعالیت اندیشگاه‌ها در مسائلی همچون سیاست‌گذاری اجتماعی و سیاسی کشورها، استراتژی‌های توسعه علم و فناوری، راهبردهای صنعتی و تجاری یا راهبردهای نظامی است. البته وظایف متنوع دیگری هم چون بومی‌سازی سیاست‌ها، آینده‌پژوهی، آماده‌سازی افکار عمومی، ایجاد اجماع بین مجریان و تربیت نیروهای صاحب نظر نیز برای این گونه مؤسسات متصور است. اغلب این مؤسسات غیر انتفاعی بوده و در بسیاری از کشورها از معافیت‌های متنوع مالیاتی بهره‌مند هستند (علیزاد گوهری، فروزنده، ۱۳۹۵).

مطالعات و بررسی‌ها

• بررسی نمونه‌های موردی

در این بخش با رویکردی تحلیلی به بررسی نمونه‌های موردی اندیشگاه پرداخته شده است (آنتونیادس، ۱۳۸۱).

• نمونه‌های داخلی

الف) اندیشگاه هویت‌شناسی و تمدن‌نویین اسلامی

اندیشگاه هویت‌شناسی و تمدن‌نویین اسلامی، بخشی از اولین خانه‌بیداری اسلامی است که در جوار خانه مشروطه اصفهان واقع شده است. این خانه در سال ۱۳۹۳ با اهداف تجمع‌نخبگان در موضوع بیداری اسلامی با دیدگاه تمدنی و ایجاد قطبیت و مرجعیت پیرامون بحث‌های بیداری اسلامی تأسیس شد. مهم‌ترین موضوعات مورد بحث و بررسی در این مکان عبارتند از: تمدن‌نویین اسلامی، اندیشه سیاسی و تاریخ معاصر ایران، هویت‌شناسی، سبک زندگی اسلامی، الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، گفتگوی ادیان، غرب‌شناسی و نحوه مواجهه با تجدد، مبارزه با استعمار و استبداد. (روابط عمومی خانه بیداری، ۱۳۹۳) (شکل شماره ۱) نمای بیرونی این

راه‌حل‌های نظامی یاد شد. یکی از مهم‌ترین آن‌ها موسسه‌ای به نام رنده بود که از سال ۱۹۴۸ در حوزه مسایل امنیتی و نظامی شروع به فعالیت کرد و در ابتدا به خدمت‌دهی فکری به نیروی هوایی ایالات متحده می‌پرداخت. این اندیشگاه بعد از مدتی زیر نظر وزارت دفاع آمریکا قرار گرفت. بعد از آن، از وزات دفاع جدا و به عنوان یک نهاد غیردولتی شروع به فعالیت کرد و اکنون یک نهاد غیردولتی است که دولت از آن حمایت می‌کند (شفیعی اردستانی، ۱۳۸۸).

اندیشگاه‌ها مجموعه متنوعی از موسسات هستند که از لحاظ اندازه، تامین مالی، ساختار و دامنه فعالیت متفاوت هستند. در حال حاضر بیش از ۱۵۰۰ اندیشگاه در آمریکا وجود دارند که نیمی از آن‌ها مربوط به دانشگاه‌ها هستند. یک سوم از این موسسات در شهر واشنگتن دی سی قرار دارند (مک‌گان، ۲۰۰۵).

رتبه اول تا پنجم اندیشگاه‌های برتر آمریکا شامل موسسه بروکینگز در واشنگتن، شورای روابط خارجی در نیویورک، وقف کارنیج برای صلح جهانی در واشنگتن، شرکت رند در سانتا مونیکا و بنیاد میراث در واشنگتن می‌باشد (مک‌گان، ۲۰۰۹).

روش تحقیق

این تحقیق در ارتباط با فضای اندیشگاهی است که تفکر، خلاقیت و ایده‌پردازی از مهم‌ترین ارکان این مکان هستند. در این راستا بایستی عواملی شناسایی شود که باعث تقویت کیفیت فضایی در جهت رضایتمندی هرچه بیشتر افراد ذینفع باشد، در نتیجه می‌توان آن را در رده تحقیقی-کیفی گنجانند (گروت، وانگ، ۱۳۸۴).

از سه روش میدانی، اسنادی و شفاهی در گردآوری مطالب این مقاله استفاده شده است. روش میدانی شامل بازدید از اندیشگاه هویت‌شناسی و تمدن‌نویین اسلامی و اندیشگاه مشیر است. روش اسنادی در ارتباط با مطالعه‌ی مباحث مربوط به فضاهای مورد نیاز اندیشگاه‌ها و تعاریف مربوط به اندیشگاه است. در نهایت روش شفاهی که شامل مصاحبه با مسئولان اندیشگاه هویت‌شناسی و تمدن‌نویین اسلامی و اندیشگاه مشیر است.

مبانی نظری

واژه اندیشگاه یا اتاق فکر معمولاً به سازمان‌هایی اطلاق می‌

در امور خانوادگی، تحصیلی و مدیریت برای سازمان های دولتی و خصوصی است. هدف از تاسیس آن ارتقا سطح آموزش و پژوهش در سطوح مختلف اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی می باشد. در حال حاضر عمده فعالیت های اندیشگاه مشیر به پژوهش های علمی در زمینه های مختلف، آموزش های تخصصی، فعالیت های نظارتی و اجرایی و فعالیت های فرهنگی تقسیم می شود (سایت اندیشگاه مشیر، ۱۳۹۷).

کل ساختمان این بنا به اندیشگاه اختصاص نیافته است، بلکه تنها بخش زیرزمین به این منظور مورد استفاده قرار گرفته است. معلولین به دلیل وجود پله های زیاد در ورودی بنا قادر به استفاده از آن نیستند. (شکل شماره ۲) محل قرارگیری این اندیشگاه را نمایش می دهد.

شکل شماره ۲

منظر اندیشگاه مشیر. مأخذ: نگارنده، ۱۳۹۷

این بنا شامل فضاهای چون دفتر مدیریت، فضای پذیرش، فضای انتظار، سالن اجتماعات، آبدارخانه، کلاس های جمعی و سرویس بهداشتی است. فضای داخلی اندیشگاه مشیر به منظور کاربری آن طراحی نشده است. ارتفاع کوتاه سقف، حس خوشایندی ندارد. هم چنین مبلمان به کار رفته در آن با کاربری بنا ارتباطی ندارند.

• نمونه های بین المللی

از جمله اندیشگاه های خارجی می توان به اندیشگاه لینکلن و اندیشگاه رند اشاره کرد.

الف) اندیشگاه لینکلن^۶

اندیشگاه لینکلن به سفارش شورای شهر لینکلن در انگلستان،

شکل شماره ۱) نمای بیرونی اندیشگاه هویت شناسی و تمدن نوین اسلامی. مأخذ: نگارنده، ۱۳۹۷

اندیشگاه نشان داده شده است.

این اندیشگاه شامل ورودی، مدیریت، سایت، کتابخانه، کلاس های آموزشی، اتاق پژوهشکده، آمفی تئاتر و نمازخانه که در دو طبقه و پارکینگ که در زیرزمین جانمایی شده است، می باشد. طراحی آمفی تئاتر با ظرفیت ۲۵۰ نفر است که شیب کف و فضای پشتیبانی برای آن در نظر گرفته نشده است. البته با توجه به عدم جانمایی مجزا برای نمازخانه در مرحله طراحی پلان، فضای کارگاه آموزشی-پژوهشی به دو قسمت تقسیم شده و قسمتی از آن به نمازخانه اختصاص داده شده است. این در حالی است که فضای مورد نیاز برای جاکفشی، در راهرو و در دید مراجعین به سالن کنفرانس قرار گرفته است. در این بنا، بیش تر از متریالهایی با رنگ خنثی استفاده شده است. ارتفاع سقفها ثابت طراحی شده اند و همچنین مجموعه شامل حیاطی است که سقف متحرک چادری برای آن طراحی شده و برای پذیرایی نیز مورد استفاده قرار می گیرد. بهره گیری از فضاهای باز عمومی همچون حیاط های داخلی به کارکرد هرچه بیشتر اندیشگاه کمک کرده است. به نظر میرسد که مطالعات اولیه ای در ارتباط با طراحی بهتر این اندیشگاه انجام شده است و جزو بهترین اندیشگاهها در اصفهان محسوب می شود.

ب) اندیشگاه مشیر

این اندیشگاه در سال ۱۳۸۰ در شهر اصفهان ایجاد شده است. فعالیت این موسسه در حوزه های آموزشی، پژوهشی و مشاوره

نمای جنوبی این بنا را نشان می‌دهد.

ب) اندیشگاه رند

موسسه رند مؤسسه‌ای غیر انتفاعی و غیر سیاسی است که از اوایل سال ۱۹۵۳ میلادی، دفاتر اصلی ۱۵ هکتاری خود را در سانتامونیکای کالیفرنیا ایالت متحده آمریکا دارا بود. این شرکت با زیاد شدن موسسات، تصمیم به ورود به عرصه رقابت در بازار جهانی را گرفت. از این رو نیاز به ساخت بخش جدیدی بود که نیازهای موسسه را تا پنجاه سال آینده تامین نماید. برای تحقق این هدف، شرکت طراحی و معماری دی.ام.جی.ام. هریس^۸ در زمینه‌ی ساخت این ساختمان تازه همکاری نمود (شفیعی اردستانی، ۱۳۸۸).

این ساختمان پنج طبقه با مساحت ۳۲۵۰۰۰ فیت مربع^۹ شامل ۷۰۰ دفتر خصوصی و ۴۰۰ ایستگاه کاری است که ۷۰ درصد آن را پنجره تشکیل می‌دهد. دو حیاط بزرگ داخلی، فضاهای خصوصی خارجی امنی را برای ملاقات‌های سازمانی و گردهمایی‌های غیررسمی فراهم می‌کنند. راهروهای وسیع و نقاط فعال در هر طبقه، امکان تعامل (در عین حال که فضاهای کاری را ساکت نگه می‌دارد) را ایجاد می‌کند. این طرح متأثر از نیازهای رند و مبتنی بر نظریه‌ای با این مضمون که ساختمان، خلاقیت و تعاملات کارمندان را برانگیزد، منابع سازمانی و محیطی را حفاظت کند و امکان تغییرات را به هنگام نیاز فراهم آورد، طراحی شده‌است. این شرکت هم اکنون با ۱۹۸۷ اعضا در ۵۳ کشور فعالیت می

به‌صورت مجموعه‌ای از دفاتر و اتاق‌های فکر جمعی توسط گروه معماری مارکس بارفیلد^۷ طراحی، در حدود ۱۴ ماه تکمیل شد و در سال ۲۰۰۸ به اتمام رسید. شورای شهر لینکلن بخشی از زمینی ایده‌آل را به عنوان برنامه‌ای در فرآیند طراحی برای توسعه دانشگاه لینکلن ارائه داده است که تا مرکز شهر ده دقیقه پیاده فاصله دارد و نزدیک به کمپ اصلی دانشگاه می‌باشد. جایی که اولین تانک‌های ارتشی و نظامی در جنگ جهانی اول ساخته و تست شده‌اند (گروه معماری مارکس بارفیلد، ۲۰۰۸).

این بنا شامل دفاتر خصوصی، کارگاه‌ها، اتاق‌های ملاقات، دفاتر عمومی و پذیرش می‌باشد. سایت بنا مستطیل شکل بوده است. تیم طراحی در ابتدا تصمیم به حفظ درختان سایت گرفتند و بنا را به‌صورت مثلث پیش‌بینی نمودند. فضاها در دو طبقه در اطراف یک حیاط مرکزی جانمایی شدند. طبقه اول شامل ۲۱ دفتر که نمای شمالی و جنوبی را شامل شده و فضاهای اشتراکی در قسمت غربی جانمایی شده‌اند. طبقه همکف به پذیرش، سرویس‌دهنده اصلی که شامل دستشویی‌ها و ۹ کارگاه است، اختصاص داده شده‌است که در طول نمای شمالی قرار گرفته و فرم آن به صورت دندان‌های طراحی شده است تا بتوانند به طور کامل از نور شمال در فضاها استفاده کرده و گرمای کمتری را دریافت می‌کنند. از نقاط قوت در طراحی این مجموعه، می‌توان به استفاده از رنگ بندی مناسب با فضا و نیز استفاده از مبلمان منحنی در قسمت‌های مختلف اشاره کرد. (گروه معماری مارکس بارفیلد، ۲۰۰۸) (شکل شماره ۳)

شکل شماره ۳) نمای جنوبی اندیشگاه لینکلن (گروه معماری مارکس بارفیلد، ۲۰۰۸)

یافته‌های تحقیق

• ریز فضاهای اندیشگاه

فضاهای اندیشگاه در تقسیم بندی کلی به سه دسته فرهنگی، اداری و خدماتی تقسیم می‌شوند. در ادامه به توضیح مختصر راجع به این فضاها پرداخته شده است:

الف) فضاهای فرهنگی

مجموعه فضاهای فرهنگی شامل چهار فضای اصلی سالن همایش، کتابخانه، اندیشگاه، گالری و نیز ریز فضاهای مرتبط با هر کدام است. بخش اصلی اندیشگاه شامل سه فضای باز عمومی، منعطف و کارگاه می‌شود که در ادامه توضیح داده شده است.

ب) فضاهای باز عمومی

این فضاها به منظور استفاده جمعی و فردی به صورت هم زمان در نظر گرفته شده اند. به صورتیکه افراد می‌توانند در آن به گفت و گو با یکدیگر پرداخته و یا هر فردی به تنهایی به کار شخصی خود بپردازد. انتخاب مبلمان مناسب در این فضا

شکل شماره ۵) نمونه‌ای از فضاهای باز عمومی

(گروه معماری کیننگهام^{۱۱}، ۲۰۱۴)

بسیار مهم است به گونه ای که نیاز هر دو گروه را فراهم کند. این فضاها پیوند دهنده بقیه فضاها به یکدیگر هستند. (شکل شماره ۵) نمونه ای از فضاهای باز عمومی را نشان می‌دهد.

پ) فضاهای منعطف

منظور از فضاهای منعطف، فضاهایی است که می‌توان با تغییر کوچکی در آنها، به فضایی جدید دست پیدا کرد. برای مثال استفاده از پارتیشن‌ها و یا مبلمان منعطف، کمک بسیاری در

کند و ۵۶ درصد اعضای آن دارای مدرک دکترا هستند. ساختمان از بالا، شبیه چشم است که یک حیاط فضای باز امن را دربرمی‌گیرد. این فرم بنا سبب می‌شود که نور روز و تهویه مناسب در فضای اندیشگاه وجود داشته باشد. دو پیاده روی وسیع ۵۲ فوتی حیاط را در طبقات سوم تا پنجم به دو نیم تقسیم می‌کنند و پیاده‌روی طبقه‌ی دوم به یک تراس هم سطح یعنی جایی که کافه‌تریای شرکت قرار دارد، منتهی می‌شود. بناهای دو قوسی، نور طبیعی فراوانی را وارد دفاتر می‌کنند. آن‌ها همچنین فضاهای کاری داخلی متعددی را در اطراف ساختمان با پنجره‌های قابل استفاده ایجاد کردند (ترنر^{۱۱}، ۲۰۱۸).

مایکل دی. ریچ^{۱۱}، معاون اجرایی شرکت رند می‌گوید: این راهروهای عریض، کارمندان را ترغیب می‌کنند که از دفاتر خود بیرون آمده، در اطراف قدم بزنند و در نتیجه مطمئناً فرصت‌های فی‌البداهه‌ی زیادی برای تعاملات فراهم می‌کند. این خصیصه‌ی اصلی دفتر مرکزی ما است. ازدحام در بین دفاتر و اتاق‌های ملاقات ایجاد می‌شود و فضاهای کمکی بیش تر فضاهای کاری را به هم متصل می‌کنند. دی.ام.جی.ام به منظور کاهش صدا و شلوغی در دفاتر، دستشویی‌ها و فضاهای فعال مانند دستگاه‌های کپی و آبدارخانه را با هم در یک جا قرار داد. آن‌ها پلکان‌های عمودی با دیوارهای شیشه‌ای پشت درهای خروجی را بزرگ کردند تا گفت‌وگوهای خودجوش افزایش یابد (شفیعی اردستانی، ۱۳۸۸). (شکل شماره ۴) حیاط این موسسه را نشان می‌دهد.

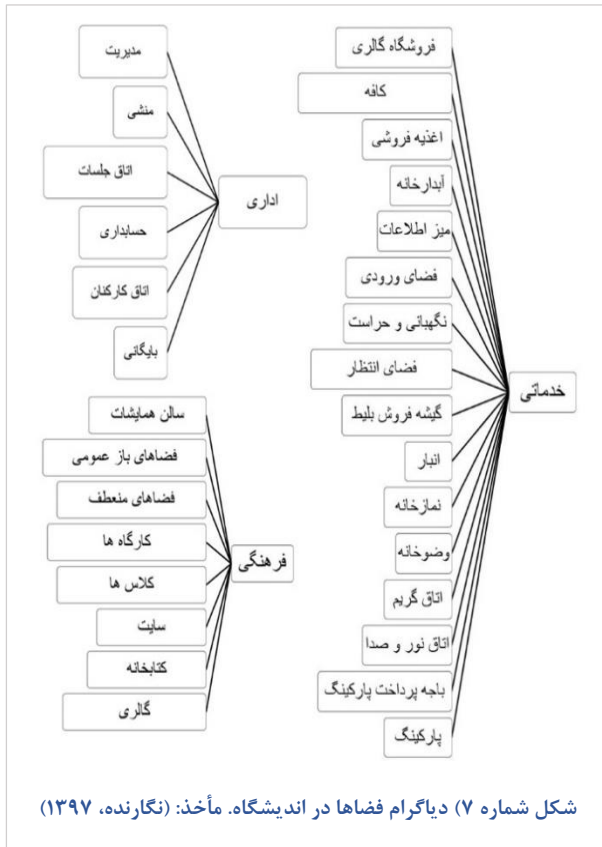

شکل شماره ۴) حیاط موسسه رند (ترنر، ۲۰۱۸)

مستقل و گاه مشترک بین آن‌ها هستند. این فضاها هر کدام به تنهایی به عملکرد هرچه بهتر اندیشگاه کمک می‌کنند. برای مثال میز اطلاعات، راهنمایی لازم جهت استفاده از قسمت های مختلف مجموعه را انجام می‌دهد. این فضا بایستی بعد از ورودی اصلی و مسلط به قسمت های اصلی مجموعه طراحی گردد.

چ) ارتباطات فضایی

با بررسی های انجام شده توسط نگارندگان، دیاگرام فضاها و نیز دیاگرام ارتباطات فضایی اندیشگاهها (شکل های شماره ۷ و ۸) ترسیم شده است.

نتیجه گیری

اندیشگاه همچون دیگر مراکز فرهنگی، فضاهای متعددی را داراست. از آنجاییکه هم اندیشی، رسیدن به ایده‌هایی ناب و راه‌حلهایی قوی، هدف نهایی چنین مراکزی است، افراد بایستی علاوه بر فضاهای تخصصی همچون کارگاه‌ها، کلاس‌ها، کتابخانه و سالن همایشات، در مکان‌های دیگر هم امکان

رسیدن به این فضاها می‌کند. هدف از طراحی این فضاها، استفاده افراد از محیطی بسته هم به عنوان محلی برای تفکر فردی و نیز با تغییر جزیی محلی برای ملاقات و هم‌اندیشی است. برای در اختیار گذاشتن محلی برای نوشتن و پیاده کردن ایده‌ها بر روی آن، در طراحی بدنه این فضاها بیشتر از شیشه استفاده می‌شود. (شکل شماره ۶) نمونه‌ای از فضاهای منعطف نشان داده شده است.

شکل شماره ۶) نمونه‌ای از فضاهای منعطف (گروه معماری پرکینز و ویل، ۲۰۱۶، ۳)

ت) کارگاه‌ها

شیوه اداره کارگاه‌های اندیشگاه متفاوت با آن چیزی است که در محیط‌های آکادمیک دیده می‌شود. افراد در این مکان یاد می‌گیرند چگونه در قالب موضوعی، به بحث و تبادل ایده‌ها با یکدیگر بپردازند. هیچ رقابت و نمره‌ای در میان نیست، مهم نتیجه‌ای است که در انتها از تفکر گروهی به دست می‌آید.

ث) فضاهای اداری

فضاهای اداری شامل مدیریت مجموعه، مدیریت گالری، اتاق منشی، اتاق جلسات، اتاق کارکنان و حسابداری هستند. با توجه به اینکه در اندیشگاه نباید سلسله مراتب وجود داشته باشد، بهتر است که فضاهای اداری در محلی مجزا از ساختمان اصلی اندیشگاه طراحی گردد.

ج) فضاهای خدماتی

فضاهای خدماتی، سرویس دهنده چهار قسمت اصلی یعنی سالن همایشات، گالری، اندیشگاه و کتابخانه، گاه به صورت

شفیعی اردستانی، سها، مظفر، فرهنگ. (۱۳۸۸). اندیشه‌گاه مکانی برای تولید دانش. مجله دانش نما، صفحه ۱۴۰-۱۳۲.

شولتز، کریستین نوربرگ. (۱۳۸۸). روح مکان به سوی پدیدارشناسی معماری (ترجمه محمدرضا شیرازی). تهران: رخ داد نو، صفحه ۱۴.

علیزاد گوهری، نغمه. فروزنده، امین. طراحی اندیشه‌گاه با رویکرد مفاهیم معماری ایرانی. (۱۳۹۵). کنفرانس بین‌المللی مهندسی شهرسازی، عمران و معماری. قم: دانشگاه جامع علمی کاربردی، صفحه ۶.

فرهنگی قواقلو، لیلیا، متدین، حشمت‌اله. (۱۳۹۴). ضرورت طراحی اندیشه‌گاه بر پایه فضاهای معماری بومی در ایران. همایش ملی معماری و شهرسازی هویت‌گرا، مشهد، صفحه ۲، ۳ و ۴.

گروت، لیندا، وانگ، دیوید. (۱۳۸۴). روش‌های تحقیق در معماری. (ترجمه علیرضا عینی فر). تهران: دانشگاه تهران، موسسه انتشارات، صفحه ۱۷۷.

مک‌گان، جیمز ج. (۲۰۰۵). اتاق فکر و مشاوره سیاست در ایالات متحده. موسسه تحقیقات سیاست خارجی، صفحه ۳.

مک‌گان، جیمز ج. (۲۰۰۹). فهرست اندیشه‌گاه. سیاست خارجی، صفحه ۸۲.

موسسه بروکینگز. <https://www.brookings.edu/about-us>. بازیابی شده در تاریخ ۹۵/۵/۲۸.

موسسه رند. <http://www.rand.org>. بازیابی شده در تاریخ ۹۵/۵/۲۸.

میرزا امینی، محمدرضا. (۱۳۸۲). اندیشه‌گاه: مفاهیم، انواع، روندها، ساختار. تهران: انتشارات دانشگاه شریف، صفحه ۲.

ویور، ر. کنت. (۱۹۸۹). انتشارات علوم سیاسی و سیاست. صفحه ۵۶۶.

روابط عمومی خانه بیداری. <http://www.khanebidari.ir/myapp/current/48>. بازیابی شده در تاریخ ۹۵/۴/۱۵.

سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی. <https://library.razavi.ir>. بازیابی شده در تاریخ ۹۵/۴/۲۳.

سایت اندیشه‌گاه مشیر. <http://moshir.net>. بازیابی شده در تاریخ ۹۵/۴/۱۴.

گروه معماری مارکس بارفیلد. <http://www.marksbarfield.com/#/projects/>. بازیابی شده در تاریخ ۹۵/۵/۲۲.

گروه معماری کنینگهام. <https://www.archdaily.com/801370/pathways-innovation-center-cunningham-group-architecture-plus-moa>. بازیابی شده در تاریخ ۹۵/۵/۲۲.

گروه طراحی ترنر (طراحی موسسه رند). www.turnerconstruction.com/experience/project/60/rand-corporate-headquarters. بازیابی شده در تاریخ ۹۵/۵/۲۳.

شکل شماره ۸) دیگرام ارتباطات فضایی مجموعه اندیشه‌گاه. مأخذ: (نگارنده، ۱۳۹۷)

تفکر فردی و جمعی را داشته باشند. این ویژگی باعث اضافه شدن فضاهای باز عمومی و نیز فضاهای منعطف به مجموعه اندیشه‌گاه شده است. در نهایت، نتیجه کلی برآمده از این مقاله به صورت دیگرامی که نشان دهنده ارتباطات فضایی مجموعه اندیشه‌گاه است و همچنین ریزفضاهای مرتبط ارائه شده است.

پی‌نوشت:

1. Think tanks
2. Christian Norberg-Schulz
3. Carnegie Endowment
4. Brooking
5. Rand
6. Lincoln
7. Marks Barfield Architects
8. DMJM Harris Design
9. square feet
10. Turner
11. Michael D.Rich
12. Cuningham Group Architecture + MOA
13. Perkins+Will

فهرست منابع:

آریانپور کاشانی، عباس. آریانپور کاشانی، منوچهر. (۱۳۹۳). فرهنگ فشرده‌ی انگلیسی به فارسی. تهران: موسسه انتشارات امیرکبیر.

آنتونز یادس، آنتونی سی. (۱۳۸۱). بوطیقای معماری (آفرینش در معماری) (ترجمه احمد رضا آبی). تهران: سروش (انتشارات صدا و سیما، صفحه ۲۷۷).